

Motion till riksdagen

1989/90:Ju621

av Claes Roxbergh m.fl. (mp)

Etiska normer för offentlig förvaltning m.m.

Under de senaste åren har vi genom massmediernas försorg underrättats om att många av näringslivets toppar skulle ägna sig åt olika metoder att undkomma sina skyldigheter att betala skatt och andra pålagor. Vi har också blivit uppmärksammade på bristande respekt för miljöregler hos höga beslutsfattare.

Sålunda har förre chefen för en stor känd bank i medier misstänkliggjorts för kvalificerade försök att undgå skatt och numera åtalats för detta.

Företagsledare inom rustningsindustrin har sagts vara misstänkta för att smugla vapen och för att ha lämnat omfattande mutor till personer i köparländerna samt falska uppgifter till svenska myndigheter. Några har redan dömts.

I Trelleborg finns det en gummifabrik som rapporteras släppa ut hundratals ton cancerframkallande ämnen om året. Av massmedierna har vi fått reda på att arbetare och kringboende har avlidit på grund av utsläppen. Företagsledaren har hotat med att förflytta produktionen utomlands på grund av de, som han anser, alltför stränga miljökrav som tillämpas i Sverige.

Exemplen kan göras flera. I ett demokratiskt samhälle är det viktigt med gränssättning inom samhällets alla delar. Det gäller sålunda inte bara barn och ungdomar utan också synbarligen en del av samhällslivets toppar. Barn och ungdomar ser upp till de vuxna. Vuxna har ett ansvar att vara föredömen för de unga. På liknande sätt har företrädare för näringslivet ett ansvar. Allmänheten kan liksom barn och ungdomar fråga sig: Varför är det förbjudet för oss att göra det som ni tar er friheten att göra?

Det är därför angeläget att näringslivets företrädare får klart för sig att vi lever i ett demokratiskt samhälle där lagar och normer skall gälla alla. Vi har så lätt att peka ut och debattera de så kallade värstingarna bland ungdomarna. I stället borde det också vara så att vi tar i tu med dem inom näringsliv och offentlig verksamhet, som uppenbart nonchalerar rådande regelsystem och på ett klart och entydigt sätt ger dem besked om var gränserna för vad som är acceptabelt går i det svenska samhället.

Denna uppfattning delas inte av t ex Svenska Dagbladet som i sin huvudledare den 12 januari 1990 citerar tidningen Euromoney: "När Jacob Palmstierna med undergrävt anseende drog sig tillbaka från SE-banken i november innebar det en tydlig varning till varje ung och ambitiös direktör i Sverige: stick. Varför arbeta i ett land där du betalas dåligt och karriärer ruineras

på tämligen oväsentliga grunder, när klimatet i Frankfurt och New York – till och med i London – är så mycket vänligare?”

Mot. 1989/90
Ju621

En sådan flykt för framtida finansiella lejon skulle kunna accepteras om det inte vore så osolidariskt. Miljöpartiets linje är att försöka ta itu med problemen på annat sätt.

På andra plan i samhället ser vi likartade problem när man går förbi regler om demokratisk insyn så att medborgarnas rätt till inflytande sätts ur spel.

Det är uppenbart att det råder en i delar av samhället spridd uppfattning att om man har kommit tillräckligt högt upp på samhällsstegen så upphör vanliga normer att gälla. Girighet och snikenhet tenderar att bli högsta handlingsnorm. En girighetens associativitet sprider sig och sanktioneras sålunda av inflytelserika svenska tidningar.

Problemen är så viktiga att de fordrar initiativ från riksdagens sida.

Det finns därför anledning att riksdagen av regeringen begär förslag på hur vi i Sverige snarast kan få fram den gränssättning för rimligt moraliskt handlande inom näringsliv och offentlig förvaltning. Något som vi i dag synbarligen och uppenbarligen saknar.

Frågorna kan behandlas från två utgångspunkter:

Den ena är påverkan så att beslutsfattare i samhället kommer till insikt om att de har ett ansvar för sina handlingar. Den andra är att skärpa behandlingen av frågorna så att de påtalade brotten lagligen beivras i långt större utsträckning än i dag.

Den första skulle kunna lösas genom att arbeta med ett organ, etiknämnden, som påminner om Pressens opinionsnämnd, som ständigt tar aktuella fall till behandling och genomför en god massmedial bevakning av övertramp av allmänt accepterade gränser.

Vägledande för Etiknämndens arbete bör följande principer vara:

1. Solidaritet med naturen och de ekologiska systemen
2. Solidaritet med kommande generationer
3. Solidaritet med utsatta grupper inom Sverige
4. Solidaritet med människorna i u-länderna

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av gränssättning för moraliskt handlande rörande alla medborgare,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utreda möjligheterna och verka för att tillsätta etiknämnd med den inriktning som har anförts i motionen med uppgift att sprida insikt om behovet av gränssättning och att till massmedia sprida kunskap om övertramp av allmänt accepterade gränser.

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till hur de påtalade brotten kan beivras i långt större omfattning än i dag.

Stockholm den 22 januari 1990

Mot. 1989/90

Ju621

Claes Roxbergh (mp)

Inger Schörling (mp)

Carl Frick (mp)